MIHAELA MUDURE

IDENTITĂŢI ÎN MIGRAŢIE: SCRIITORI DE LIMBA ENGLEZĂ ÎN ROMÂNIA CONTEMPORANĂ

Nu numai globalizarea cu tot cortegiul ei de manifestări (intensificarea comunicării, a turismului şi a transporturilor ş.a.) dar şi admiterea României în Uniunea Europeană au stimulat mişcări demografice din şi spre România. Cu excepţia unor personalităţi canonizate, de felul lui Eugen Ionescu, Emil Cioran sau Norman Manea, Andrei Codrescu, din generaţia mai tânără, marea majoritate a celor care scriu româneşte sau în româneşte în afara fruntariilor naţionale este neglijată de majoritatea criticilor şi istoricilor literari[1]. Cel mult câte o recenzie îi ia în seamă. Ei sunt mult prea puţin prezenţi în dicţionarele de literatură română, al căror cadru, nemărturisit direct, dar extrem de influent, este tot statul naţional[2]. Or, de la Anamaria Beligan şi Ioana Petrescu în Australia, până la Domnica Trăistaru, Alta Ifland, Petru Popescu în Statele Unite, ori Florin Oncescu sau Adrian Dumitrescu, Flavia Cosma în Canada – şi nu mai continui cu enumerarea –, scrisul românesc cuprinde mult mai mulţi decât cei care trăiesc între fruntariile româneşti, eventual în Republica Moldova. Sunt, de asemenea, convinsă că, între „căpşunarii" noştri din Italia sau Spania, printre muncitorii care trudesc în construcţii în Israel sau printre romăncele care îngrijesc bătrânii altora te miri unde, vor fi fiind şi poeţi, prozatori sau diarişti care îşi vor fi ostoit dorul de acasă scriind şi despre care vom afla cine ştie când.

Să nu uităm, însă, că globalizarea i-a făcut şi pe alţii să plece cât mai departe de baştina lor. Nu numai românii noştri au plecat de acasă. Numărul străinilor care trăiesc în România a crescut exponenţial după 1990. Trăiesc şi activează aici oameni de afaceri, militari ai forţelor NATO, reprezentanţi ai unor organizaţii internaţionale, cadre didactice care lucrează în tot soiul de instituţii educaţionale. Dintre aceşti străini care au ales România ca a doua patrie, am selectat doi: Richard Proctor şi Philip Ó Ceallaigh, vorbitori de limbă engleză, care au părăsit bătrânul Albion pentru a se stabili pe plaiurile Mioriţei. Scrisul celor doi nu intră în categoria literaturii de călătorie. Avem, de altfel, cel puţin doi călători anglofoni – Robert Kaplan (2007) şi Mike Mosby (2012) – care s-au oprit asupra realităţilor şi smintelilor românilor de după 1990. Ochiul lor este însă superficial, în comparaţie cu R. Proctor sau Ph. Ó Ceallaigh, care s-au identificat cu românii de baştină până la a face efortul de a trăi în România, precum românii.

Ambii scriitori sunt la începutul carierei lor şi au venit în România ca lectori ai Consiliului Britanic la începutul anilor nouăzeci. Richard Proctor a funcţionat ca

[1] O excepţie ar reprezenta-o scriitorii din Republica Moldova şi cei din Ucraina (mai precis din Nordul Bucovinei).

[2] O notabilă excepţie din acest punct de vedere este Sasu 2001.

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)

lector la Universitatea „Babeş-Bolyai", iar Philip Ó Ceallaigh a predat la Universitatea din Bucureşti. După ce şi-au încheiat obligațiile față de celebra instituție responsabilă cu predarea limbii engleze şi a literaturii engleze în lumea largă, cei doi au hotărât – cu toate că democrația noastră e foarte tânără şi neconsolidată, sau poate tocmai de aceea, cu toate că economia noastră e mult mai fragilă şi salariile mult mai mici, sau poate tocmai de aceea – să rămână în România. Şi nu sunt singurii[3]. Richard Proctor a locuit o vreme într-un sat din apropiere de Cluj-Napoca, apoi şi-a cumpărat o casă la țară, în județul Mureş. Philip Ó Ceallaigh s-a stabilit la Bucureşti. Locuieşte într-un minuscul apartament din miile de blocuri construite pe vremea comunismului. Ambii scriu şi trăiesc din traduceri sau contracte ocazionale cu diferite instituții de învățământ private ori de stat. Volumele în discuție sunt debutul editorial pentru ambii scriitori.

Heistburg, romanul lui R. Proctor , este o narațiune picarescă situată la confluența dintre Estul şi Vestul Europei, la începutul anilor nouăzeci ai secolului trecut. Autorul doreşte, programatic, să încalce granițele dintre genurile literare şi îşi împarte romanul în trei acte care descriu pregătirea şi desfăşurarea călătoriei inevitabile în structura picarescului. Actul I include preparativele, Actul II este despre călătoria propriu-zisă, iar Actul III despre urmările ei. La sfârşit, cade cortina peste această lume ficțională în care autorul vede personajele precum nişte actori interpretându-şi propriul rol. În postură de picaro, R. Proctor impune în prim planul scenei sale ficționale patru actori (Smov, Fatman, Estragon şi H), precum şi un şofer (Stalin), omul directorului teatrului unde lucrează cei patru şi translator de ocazie, fiind singurul cunoscător al limbii germane din toată echipa. Cei patru actori se hotărăsc să plece în Austria şi să jefuiască o bancă, spre a-şi îmbunătăți situația financiară. Pentru a-şi ascunde intențiile, cei patru pleacă în Austria sub pretextul participării la un festival de teatru. Şoferul nu cunoaşte nimic din planurile actorilor. El e convins că singurul scop al deplasării este festivalul de teatru de la Viena.

Un personaj care se află în fundalul aventurii picareşti, dar a cărui semnătură e imperios necesară pentru desfăşurarea călătoriei este directorul teatrului unde lucrează cei patru. Personaj ambiguu, el este reprezentativ pentru atmosfera tulbure a tranziției româneşti. „Directorul era un dinozaur, dar era suficient de deştept ca să îşi dea seama de aceasta" (p. 27)[4]. Amestecul de trecut şi prezent dă la iveală complexe mecanisme de adaptare care funcționează pe principiul minimei rezistențe şi al minimei suferințe de adaptare la nou.

> „Toată lumea de la teatru se plângea de el, desigur, dar adevărul era că fără el lucrurile nu ar fi fost nici mai bune, nici mai rele, cu el cel puțin angajații aveau pe cine da vina" (p. 26).

[3] Potrivit ambasadei britanice, în România trăiesc între 3 000 şi 4 000 de cetățeni britanici (Cârcu 2013). Date concrete se pot afla din volumul Sandrei Pralong (2013), care cuprinde poveştile unor străini care au ales să se stabilească în Romania.

[4] Toate citatele sunt traduse de către Mihaela Mudure.

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)

Directorul nu se poate despărți mentalitățile legate de munca industrială, supralicitată în perioada comunistă ca fiind cea mai productivă formă de activitate umană. Englezul Richard Proctor dovedește că a înțeles foarte bine esența ideologiei restrictive a comunismului de stat. Pentru director,

> „teatrul era precum o fabrică ai cărei lucrători trebuiau să fie priviți cu mai multă suspiciune decât de obicei și ale cărei produse nu puteau fi depozitate, furate, valorificate sau evaluate altfel, din perspectiva tradițională a Partidului" (p. 26).

Folosind cu îndemânare paradoxul umoristic moştenit de la Oscar Wilde sau Bernard Shaw, Richard Proctor reuşeşte să ajungă la esența vieții în post-comunismul românesc. Supraviețuirea în aceste condiții implică învățarea unor noi deprinderi. De exemplu,

> „Smov era unul dintre cei mulți care învățase cum să supraviețuiască și să rămână relativ întreg la minte sub un regim care făcuse ca ambele activități să fie foarte dificile" (p. 30).

Aceeaşi capacitate de a surprinde esența epocii post-comuniste e prezentată metaforic de autobuzul cam rablagit cu care aceşti picaro ai anilor nouăzeci vor să ajungă în Austria:

> „autobuzul nu avea probleme prea serioase, era mai degrabă vorba de neglijență datorită lipsei de bani și, pentru că nimeni nu se simțea responsabil pentru acest fapt, era așa cam ca întreaga țară, de fapt" (p. 57).

Obținerea vizei şi trecerea cu succes a graniței sunt alte aventuri în interiorul marii isprăvi picareşti pe care cei patru le rezolvă cu obişnuitele resurse româneşti: tupeu, mită (sub formă de alcool sau țigări), umilință mimată față de autoritatea funcționarului de la consulat care dă viza sau a ofițerului de la frontieră. Orice inițiativă (turistică sau nu) este imediat amendată cu o comparație care pune în evidență nivelul precar al vieții sub comunism. De exemplu, odată ajunşi la Viena, hoții în devenire sunt tentați de o reclamă care îi invita la un tur prin canalizarea oraşului. „Stalin agrea ideea unui tur prin canalizarea orașului, dar ceilalți erau de părere că viața sub dictatură fusese o pedeapsă destul de mare" (p. 83). Sub conducerea înțeleaptă a lui Smov, actorii se pregătesc de furtul care urma să le rotunjească averile. Sub pretextul unei pene de benzină, îl lasă pe Stalin, omul directorului, într-o parcare, iar ei pleacă, pasă-mi-te, să găsească motorină în cel mai apropiat oraş. De fapt, ei urmăreau să jefuiască banca din micul orăşel Heistberg. Naratorul omniscient îi urmăreşte cu o ironică bunăvoință. Iată, de exemplu, caracterizarea infractorului actor Smov, considerat a fi un ideal general de armată:

> „așa era el, își conducea trupele de pe front, fără a visa măcar să le ceară să facă ceea ce el însuși nu ar face și suficient de preocupat de morală ca să facă și ultima cătană să simtă că face parte din echipă" (p. 111).

Spre ghinionul hoților, banca este închisă. Era zi de sărbătoare şi nu se lucra. Climaxul narativ a fost atins. Actul III încearcă o acțiune reparatorie de tip roman-

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)

tic, care îi reuşeşte mai puțin autorului. În drum spre granița cu Ungaria, maşina are nevoie de o piesă de schimb şi cei cinci beneficiază de ospitalitatea munificentă a unei contese. Stalin, deşi cel mai îndoctrinat cu vechea ideologie, omul instituției, prin excelență, se hotărăşte să rămână locului, neputând rezista invitației contesei de a-i bucura viața.

Romanul lui Richard Proctor impresionează prin umorul de tip Henry Fielding, cu care îşi urmăreşte eroii picareşti, cu un ochi ironic, dar plin de înțelegere pentru slăbiciunile omeneşti. Tot în cheie Fielding este personificat vehiculul – un microbuz – care face posibilă deplasarea. Old Farty[5], numele de alint al maşinii, râgâie, scuipă, tuşeşte, vomită după cum îi pică sau nu bine combustibilul şi tratamentul la care o supun cei cinci picaro care devin, în raport cu ea, nişte bravi „fartonauți". Regăsim în scrisul lui Richard Proctor plăcerea de a vorbi despre trup fără false ipocrizii, întocmai ca la Fielding sau la Rabelais. Precum armăsarul din poveste, Old Farty are trăiri sufleteşti şi plăceri trupeşti. Atunci când soseşte piesa de schimb a cărui lipsă o chinuia atât de mult, „Hans o împlântă în Ol'Farty care râgâi în semn de apreciere, când el îi dădu o cheie" (p. 141).

La întoarcerea acasă, trecând de graniță austriacă ce separă Estul de Vestul Europei, „Ol'Farty a scos limba pentru ultima dată la gorilele" care păzeau această vamă. Cei cinci vor fi pierdut o bătălie, dar au câştigat, totuşi, războiul. „Până la urmă, se pare că vom fi câştigat războiul, dar am pierdut acea bătălie" (p. 152), spune Smov. Onorariul de la festivalul de teatru, precum şi ce au câştigat la masa de joc a contesei le va asigura un confort material.

Volumul de povestiri a lui Philip Ó Ceallaigh, *Însemnări dintr-un bordel turcesc*, a fost publicat în 2006 de reputata editură Penguin, filiala pentru Irlanda. Titlul, dat, credem, mai mult din motive publicitare, nu reflectă cu adevărat conținutul culegerii de povestiri. În povestirea care dă titlul volumului naratorul îşi pierde manuscrisul primului său roman undeva în nordul Turciei, pe malul Mării Negre, pentru că nu are bani să plătească o prostituată grecoaică, total insensibilă la valoarea lui literară.

Stimulul scriiturii lui Philip Ó Ceallaigh este acelaşi ca la Richard Proctor. Veniți dintr-o lume consolidată, chiar prea sigură de sine, par a spune printre rânduri cei doi britanici, ei sunt interesați de naşterea unei noi lumi şi profită de posibilitatea de cunoaşte, în mod direct, Romania, Europa Centrală şi de Est, zona Balcanilor. Libertatea de după 1990 dă naştere şi la monştri. Viața nu este, neapărat, mai bună pentru toată lumea.

Dacă e să îi găsim nişte filiații literare lui Philip Ó Ceallaigh, tot spre realism ar trebui să ne orientăm. Nu e vorba aici de realismul de fundal al unei călătorii picareşti, ci de un realism de tipul *kitchen sink*, care are o plăcere aproape sadică de a găsi tipicul în dejecții, resturi, tot ceea ce ține de abjecție. Întocmai ca scriitorii, pictorii sau cineaştii care au ilustrat acest trend în anii cincizeci şi şaizeci, Philip Ó Ceallaigh se (com)place în a privi exclusiv urâtul din Bucureştiul cartierelor mărgi-

[5] În limba engleză „fart" este un termen popular pentru „flatulență".

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)

naşe, unde şi locuieşte, de altfel. Scriitorul înregistrează uniformizarea şi kitsch-ul impuse de modernizarea superficială şi grăbită a societăţii româneşti în perioada comunistă. Precum într-un roman al unuia dintre acei *angry young men*[6] de la mijlocul secolului trecut, sunt înregistrate tot soiul de detalii vizuale care vorbesc despre mizerie şi conformitatea la mizerie:

> „mobila din aceea masivă, pe care oamenii o înghesuie în camerele lor mici, cu sertare şi rafturi pe care să-şi expună diverse lucruri, ceştile de cafea şi farfurioarele sau bibelourile cu băieţei care fac pipi. În bucătărie frigiderul e băgat în priză, se aude cum zbârnâie şi mi se pare ciudat să dau peste ceva care funcţionează" (*Retragerea din Moscova*, p. 421).

Eroii lui Ph. Ó Ceallaigh sunt oameni de rând, fosta clasă muncitoare care aşteaptă degeaba să intre în paradisul lumii noi.

> „O umanitate de prisos, înghesuită cu turma în cutii pătrate de beton, la periferia unui oraş. Oameni cărora le lipsea tăria de a scăpa, dar cu destulă energie să se împungă unii pe alţii" (*În cartier*, p. 63).

Sluţenia vieţii contemporane, lipsa de spiritualitate, simpatia pentru cei umili şi umiliţi sunt coordonatele realismului scriitorului britanic. Există o revoltă, o ură, un dezgust pentru toate frustrările aduse de noile realităţi. Eroii lui Philip Ó Ceallaigh nu reuşesc să dea un sens vieţii lor. Nici măcar eroticul nu poate să le umple existenţa, pentru că iubirea e mai degrabă un contact între două epiderme, o chimie a hormonilor şi mult prea puţin sentiment, afecţiune. Cruzimea verbului e relevantă pentru abrutizarea sufletească a majorităţii personajelor.

> „Intră până-n plăsele şi când împing i se scutură tot corpul, cu tot cu patul de care am priponit-o. Îmi răspunde zvâcnind şi ea înapoi, ca o femeie sănătoasă ce e" (*Cine a dat drumul la câini?*, p. 132).

Scriitorul zăboveşte asupra misoginismului noii societăţi care nu mai e temperat defel de egalitarismului discursului politic, precum înainte de 1990. Bărbaţii nu fac vreun efort de a-şi înţelege partenerele, văzute doar fiziologic, ca un recipient unde e ideal să se verse sucurile sexuale masculine. Ele sunt întotdeauna Celălalt. Sunt susceptibile de minciună, înşelăciune, incapabile să aprecieze altceva decât limbajul unui trup în expansiune fiziologică. Şoferul de taxi din nuvela *Taxi* rezumă această filosofie a erosului supravegheat de marele El:

> „diferenţa dintre bărbaţi şi femei este că noi putem să încercăm orice ne-ar trece prin cap. Dacă ar face şi femeile aşa, oamenii ar spune că sunt curve. Asta-i regula" (p. 9).

Scriitorul are darul detaliului înalt semnificant înregistrat în propoziţii scurte, percutante, precum nişte *flash*-uri. În nuvela *În cartier*, de exemplu,

> „Nic îşi luă haina şi ieşi. Maria auzi un bubuit în tavan. Băiatul care stătea deasupra iar scăpase ceva pe jos" (p. 13).

[6] Tinerii furioşi, curent în dramaturgia şi romanul britanic din anii '50.

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)

Lipsa de intimitate din apartamentele lipsite de o bună izolare fonică, țevile care curg, aleile desfundate, geamurile şi uşile făcute anume să nu se închidă, meschinăria spațiilor comune, toate acestea Philip Ó Ceallaigh le prezintă, filmic, precum o cameră de luat vederi neutră şi necruțătoare. Dezumanizarea, lipsa de grijă pentru om merg mână în mână cu absurdul, cu lipsa de sens a vieții în cadrele noii societăți. „În spitalele fără plată stăteai la coadă toată ziua şi te holbai la un perete gol" (p., 15). Nici măcar moartea nu mai asigură o ieşire demnă din aceste spații derizorii. Cei ce le planificaseră nu concepeau decât ieşiri utilitare şi în poziție verticală.

> „La cotiturile scărilor era prea puțin loc să întoarcă sicriul. N-aveau cum să-l manevreze între balustradă şi pereți" (p. 45).

Ph. Ó Ceallaigh este inamicul utilitarismului grosier care a stat la baza acestor periferii construite strâmt şi îngust. Pentru nevoile lor spirituale oamenii au la dispoziție doar o

> „bisericuță micuță, flancată de două blocuri uriaşe, de parcă ar fi strecurat-o cineva acolo în ultimul moment, uitând că şi ea era prevăzută în schemă. [...] Întâi construiseră toate blocurile şi mutaseră oamenii muncii în ele. Apoi oamenii muncii se treziseră că mai aveau şi alte nevoi, atunci când nu munceau" (p. 67).

Lumea corporatistă şi slujitorii ei sunt sursă de inspirație a unor imagini de un comic fiziologic:

> „toți oamenii ăia țăcănind la tastaturile lor într-o beatitudine corporatistă şi umflându-se de gaze în timpul ăsta, ca nişte baloane" (p. 60).

Singura soluție oferită la această existență simulacru, în care semnificantul e lipsit de semnificat, este televiziunea:

> „[o] şmecherie care să te umple de imagini la mâna a doua, cu fantezii ieftine despre cum ar trebui să fie viața reală, la un moment dat, când în sfârşit o să înceapă" (p. 103).

Viața însăşi îşi pierde din consistența ei vitală şi devine „un vis, un vis bolnav" (*Cine a dat drumul la câini?*, p. 118).

Personajele lui Ph. Ó Ceallaigh nu reuşesc să se păstreze întregi, împlinite, complete, neatinse de smintelile acestui timp. În *Relatări la fața locului* el se preumblă prin Republica Moldova, în Transnistria, la Atena şi la Istanbul, căutându-şi un echilibru imposibil de găsit. Cuplurile nu rezistă, ele sunt mai degrabă acuplări de moment. În *Când mă scufund*, un cuplu se destramă pentru că nu are bani să crească copilul ivit pe neaşteptate. El se va duce să muncească în mine, ea se va angaja la o bancă, aşteptând un bărbat care poate să întrețină o familie. În *O după amiază de dragoste*, el descoperă că ea îl înşală şi întregul său echilibru se năruie. *Crimă şi pedeapsă* este un ambițios *remake* dostoievskian, situat într-unul din cartierele oferite clasei muncitoare pentru a trăi în paradisul comunist.

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)

Ca-ntr-un film neorealist italian, Ph. Ó Ceallaigh zăboveşte asupra hidoşeniei şi monotoniei din cartierele bucureştene, martore ale epocii comuniste în care urâtul a devenit obişnuinţă. Până la urmă, diferenţa dintre cele două epoci istorice între care se zbate România contemporană nici nu este atât de mare. Ambele apelează la turmă: „elementul bovin din om, ridicat la rang de virtute" (*Filantropie*, p. 334). Doar mecanismele prin care turma este ademenită sunt diferite.

Nu lipsesc din imaginea României contemporane aşa cum este ea văzută de către irlandez, aurolacii, romii, cozile, câinii vagabonzi, harţagul oamenilor, lipsa de compasiune pentru cei aflaţi în necaz:

> „oamenii îşi petrec viaţa obsedaţi de bani şi de creşterea nivelului de confort material, de aparenţa statutului pe care îl au, ca şi cum şi-ar dori să fie nişte insecte mai strălucitoare decât suratele lor de nediferenţiat" (*Filantropie*, p. 332).

Natura lucrativă, precisă, activă a occidentalului se revoltă contra indolenţei şi nepăsării post-comuniste izvorâte din conştiinţa post-colonială că puterile acestei lumi trec, iar noi trebuie, mai presus de orice, să supravieţuim. Precum cârtiţele, oamenii ies de la metrou şi încearcă să impresioneze prin stridenţe şi incongruenţe.

> „Ieşim de sub pământ, de la metrou, direct în lumină. În jur era urât şi un pic înspăimântător, ca o privire aruncată în capul unui nebun. Un dictator demolase şi reconstruise zona aceea, în efortul lui de a face impresie, iar la scurt timp după aceea fusese pus la zid şi împuşcat. Erau clădiri urâte şi maşini urâte şi majoritatea oamenilor erau şi ei urâţi. Cei tineri şi arătoşi erau de fapt cei mai urâţi dintre toţi, pentru că se străduiau prea mult, aşa cum se străduise şi oraşul, să reprezinte ceva" (*La pescuit*, p. 411).

Aceleaşi triste consecinţe ale industrializării şi modernizării forţate sunt evidente în mediul rural abandonat, sărăcit, lipsit de forţă vitală:

> „fără apă curentă, cu fântânile îngheţate mai mult de cinci luni pe an – vine primăvara şi atunci te poţi spăla în fiecare lună, indiferent dacă e nevoie sau nu. Familia, drojdia societăţii. Dacă aveai noroc. Pentru că oricine a avut ocazia să plece, s-a folosit de ea" (*Înspre Dunăre, pe jos*, p. 180).

Precum I. L. Caragiale, scriitorul irlandez sesizează efectele căldurii asupra psihicului bucureştean, reacţiile absurde care dilată defectele umane la nivel dezastruos. Dacă Miticii caragialieni se deplasau, totuşi, cu ecologica trăsură, personajele lui Ph. Ó Ceallaigh suferă şi din cauza poluării, nu numai a căldurii toride:

> „şoferul de taxi se proptise în claxon [...] apoi şirul de claxoane se întinde în urma noastră. Un lanţ inutil de zgomote şi gaze fierbinţi de eşapament prin geamul deschis" (*Când mă scufund*, p. 271).

Puţine sunt povestirile în care scriitorul se îndepărtează de Romania post-comunistă. Nici alternativa capitalismului deplin dezvoltat nu e mai bună. Un alt soi de simulacru domină acele existenţe. În sudul Californiei, de exemplu,

> „oamenii îşi duceau vieţile izolaţi în bulele lor de aer condiţionat, urcându-se în maşini cu aer condiţionat şi conducând spre centrele comerciale, unde trebuia să te

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)

strecori ca o insectă de-a lungul parcării pârjolite de arşiță, înspre refugiul cu aer condiționat al supermarketului" (*Dragă*, p. 151).

Dezastrul ecologic ia alte forme aici, dar are aceleaşi consecințe devastatoare. Fluviul Colorado nu mai fertilizează pământurile uscate din Arizona, ci dă energie „pentru luminile Las Vegasului [...] şi pentru aerul condiționat de acasă de la Bob şi Mary Hamilton" (*Dragă*, p. 153).

Ph. Ó Ceallaigh se ocupă şi de imigranții din Statele Unite şi de problemele lor: obsesia documentelor în regulă, vânătoarea după o viză de lucru, ipocrizia sistemului care, pe de o parte, are nevoie de această mână de lucru, pe de altă parte, se preface că îi respinge. Acestea sunt temele povestirilor *Viața mea de artist* sau *Viață & moarte & ultimii 5$*. Concurența pentru un loc de muncă este acerbă, iar rivalitatea dintre grupurile etnice dovedeşte insuficiența modelului multicultural, care a asigurat doar o egalitate discursivă, dar nu a rezolvat problemele economice de fond şi care ar asigura o egalitate autentică între membrii societății.

„Imigranții n-aveau deloc respect pentru bieții negri. Ei aveau hârtiile în ordine, vorbeau engleza şi tot trăiau în rahat" (*Viața mea de artist*, p. 216).

Secularizarea, „maniile culinare", devenite noile religii americane, munca, de fapt, robie pentru un salariu, sunt elementele definitorii ale noului stil de viață americană. Iar „cei care lucrează orbeşte pentru alții şi nu-şi dau seama la ce au renunțat sunt deja pierduți" (p. 229). Revolta eroului principal din *Viața mea de artist*, care vrea să iasă din rândul turmei şi refuză să efectueze ore suplimentare, este un semn al demnității care refuză să se lase îngenuncheate de spiritul mercantil al epocii noastre.

O povestire deosebită este *Un spectacol*, care îmi aduce aminte periculos de mult de romanul *Restoration*[7] (autor: Rose Tremain, Londra, W.W. Norton, 1989; ultima ediție: 2013; apărut şi în româneşte, în traducerea Monicăi Pillat, la Editura Rao, în 1997) inspirat din realitățile Angliei secolului al XVII-lea, unde personajul principal, doctorul Robert Merivel, studiază o inimă bătând pe viu, din curiozitate ştiințifică. Philip Ó Ceallaigh ne prezintă un caz mult mai tragic, dar reprezentativ pentru histrionismul epocii noastre. Personajul principal face un spectacol din a-şi deschide propriul piept pentru ca oamenii să îi vadă inima bătând pe viu.

Dincolo de o excepțională capacitate de a alege subiectele relevante, impresionantă este la Philip Ó Ceallaigh eleganța stilului său concis şi lapidar. Catacrezele dau unicitate discursului său narativ: „Autobuzul se îndrepta spre periferia oraşului, pierzându-şi treptat pasagerii" (*În cartier*, p. 47); „familiile de țigani pieptănau dealurile până la chelie după sticle, plastic şi fier vechi" (p. 68); şinele de beton „brăzdau pielea de beton a oraşului, ca o dantelărie de nervi" (*Cu dinții sparți*, p. 199); „Mue-

[7] Rose Tremain, *Restoration*, Londra, W. W. Norton, 1989; ultima ediție: 2013 (apărut şi în româneşte, cu titlul *Restaurație*, în traducerea Monicăi Pillat, la Editura Rao, în 1997).

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)

zinul îşi striga chemarea de dimineață. Se auzea ca un bocet târându-se prin boxele date la maximum ale minaretului" (*Însemnări dintr-un bordel turcesc*, p. 319); Republica Moldova „şi-a luat inima în dinți şi s-a desprins dintre ruinele Uniunii Sovietice" (*Relatări la fața locului*, p. 348). Ironia fină şi amară e bine țintită. Iată, de exemplu, perspectiva unui imigrant din America Latină, asupra unui semn iconic al democrației americane. Abraham – e vorba de statuia lui Abraham Lincoln de la Washington D.C. –

> „stătea acolo singur pe tronul lui de piatră, pe când abia se crăpa de ziuă, contemplând libertatea, spiritul de sacrificiu şi alte câteva lucruri pentru care America era măreață" (*Viața mea de artist*, p. 209).

Şochează câte un epitet bine ales. „Oraşul se simțea bine cu sine însuşi în urâțenia lui brutală, abrazivă..." (p. 199).

Pe drept cuvânt putem concluziona că, departe de a fi nişte străini care înregistrează neutru realitățile României contemporane, Richard Proctor şi Philip Ó Ceallaigh sunt doi scriitori care dovedesc că identitățile în migrație, un fenomen tot mai frecvent în lumea noastră globalizantă, sunt aici şi acolo în acelaşi timp. Ubicuitatea lor este dureros de comprehensivă, chiar atunci când se ascund sub un hohot de râs ori sub un zâmbet ironic.

ABREVIERI BIBLIOGRAFICE

Richard Proctor, *Heistburg. Desperate Situations Require Desperate Solutions. A Comic Novel in Three Acts.* Ilustrații: Adrian Barbu, Cluj-Napoca, Jongleur Press, 2006.

Philip Ó Ceallaigh, *Însemnări dintr-un bordel turcesc.* Traducere de Ana-Maria Lişman, Iaşi, Editura Polirom, 2007 (ediția originală: *Notes from a Turkish Whorehouse*, Dublin, Penguin, 2006).

*

Cârcu 2013 = Răzvan Cârcu, „*Britanicii stabiliți în România laudă țara lor de adopție şi blamează Regatul Unit: ‚Acolo stau degeaba, oftează şi scutură guvernul de bani"*. http://adevarul.ro/news/societate/britanicii-stabiliti-romania-lauda-tara-adoptie-blameaza-regatul-unit-acolo-stau-egeaba-ofteaza-scutura-guvernul-bani-_511b8009344a78211836395c/index.html (accessat 10 septembrie 2013).

Kaplan 2007 = Robert Kaplan, *Fantomele Balcanilor. O călătorie în istorie.* Traducere de Diana Grad, Bucureşti, Editura Antet, 2007.

Mosby 2012 = Mike Mosby, *Grand Bazar Romania*. Traducere de Vlad A. Arghir, Bucureşti, Create Space Independent Publishing Platform, 2012.

Pralong 2013 = Sandra Pralong, *Mai români decât românii*, Bucureşti, Editura Polirom, 2013.

Sasu 2001 = Aurel Sasu, *Dicționarul scriitorilor români din Statele Unite şi Canada*, Bucureşti, Editura Albatros, 2001.

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)

IDENTITIES IN MIGRATION: ANGLOPHONE WRITERS IN CONTEMPORARY ROMANIA
(*Abstract*)

This paper compares two Anglophone writers who presently live and write in Romania: Philip O'Ceallaigh and Richard Proctor. Both of them came to Romania after 1990 as lecturers of the British Council. They decided not to leave the country after they completed their mission with the prestigious British organization. Both of them published books inspired from their Romanian experiences.

Cuvinte cheie: *emigrație, post-comunism, identitate, globalizare*.
Keywords: *emmigration, post-communism, identity, globalization.*

Universitatea „Babeș-Bolyai"
Facultatea de Litere
Cluj-Napoca, str. Horea, 31
mmudure@yahoo.com

BDD-A13543 © 2015 Editura Scriptor; Editura Argonaut
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:44 UTC)